

Dönem : 5
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 58

13. 7. 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun ve Cumhurbaşkanlığınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Anayasa Komisyonu Raporu (1/95)

Türkiye
Cumhurbaşkanlığı
4-173

24 . 2 . 1978

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 16 Şubat 1978 tarihli ve 1268-6628 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul olunduğu bildirilen 2112 numaralı Kanun incelenmiş, ilişikte sunulan gerekçede belirtilen sebeplerle uygun görülmediğinden Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 ncü maddesi gereğince, bir daha görüşülmek üzere geri gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

GEREKÇE

1. 2112 sayılı Kanun, diğer düzenlemelerin dışında özellikle, Siyasi Partiler Kanununun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiilleri işleyen belirli parti organ ve üyeleri hakkında Cumhuriyet Başsavcılığının harekete geçebilmesini, «Suç niteliğinde bir fiil işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olma» şartına bağlamakta ve Başsavcının, bu halde Parti Yasaklarını İnceleme Komisyonuna başvuracağını saptamaktadır.

Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinde yapılan bu değişiklik ile, Kanunun dördüncü kısmında yer alan ve tümü Anayasamızda belirtilen Cumhuriyetin temel ilkelerini koruma amacını güden maddeler hükümlerine aykırı fiilleri işleyen bir siyasi parti üyesi, senatör veya milletvekili ise, evveleminde yasama dokunulmazlığının kaldırılması gerekecek ve bu aşamada siyasi tercihler sonuca etkili olacaktır. Neticede TBMM, üyesinin yasama dokunulmazlığını kaldırmazsa üye ve dolayısıyla mensup olduğu parti hakkında 111 nci madde hükümlerini uygulama imkânı ortadan kalkacak, buna mukabil TBMM üyesi olmayan siyasi parti üyeleri ve dolayısıyla partileri için madde hükümleri kolaylıkla işleyecektir.

Siyasi parti üyelerinden TBMM üyesi olanlar ve olmayanlar arasında, uygulama bakımından yaratılan bu ayrıcalık demokratik siyasi hayatımız bakımından sakıncalı görülmektedir.

2. Kaldı ki, Siyasi Partiler Kanunu, 13 Temmuz 1965 tarihinde kabul edilmiş ve 111 nci madde hükümleri uygulanmak suretiyle bir parti üyesi, partisinden ihraç edildiği ve iki siyasi parti, Anayasa Mahkemesince kapatıldığı halde geçen süre içinde maddenin değiştirilmesi düşünülmemiştir. Hal böyle olmasına rağmen bu defa konu, öncelik ve ivedilikle ele alınmış, 24 ve 26 Ocak 1978 tarihli kanun teklifleri her iki meclisin ilgili komisyonları ve genel kurullarında incelenip görüşülmek suretiyle (16) günde kanunlaşmıştır.

3. Bu itibarla ve (1) No. lu paragrafta belirtilen gerekçe ile uygun bulunmayan 2112 sayılı Kanunun Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 ncü maddesine istinaden Yüce Meclislerce bir daha görüşülmesinde zaruret mütalâa edilmiştir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No. : 1/95
Karar No. : 6

26 . 2 . 1978

Millet Meclisi Başkanlığına

1. Millet Meclisi Anayasa Komisyonu, Cumhurbaşkanlığınca bir defa daha görüşülmek üzere TBMM ne iade edilen 15 . 2 . 1978 tarihli ve 2112 sayılı, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir ek geçici madde eklenmesi hakkında kanunu ve Sayın Cumhurbaşkanının geri gönderme gerekçesini görüşmek ve bu konuda hazırlayacağı raporu Genel Kurula sunmak üzere 26 . 2 . 1978 günü saat 13.15'de toplanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanının 24 Şubat 1978 günlü ve 4 -173 sayılı tezkeresi ve gerekçesi üzerinde tartışılmıştır.

2. Sayın Cumhurbaşkanının geri gönderme gerekçesi ışığında geri gönderilen kanun incelendiğinde, anayasa ve yasal sakıncaların söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle TBMM den geçen 2112 sayılı Kanun metninin, eski gerekçelerle benimsenmesine oy çokluğu ile (*) karar verilmiştir.

3. 2112 sayılı Kanunun İttüzüğün 53 ncü maddesi gereğince dağıtım tarihinden itibaren 48 saat geçmeden görüşülmesi için öneride bulunulmasına oy çokluğuyla (**) karar verilmiştir.

4. Geri gönderilen bu kanunun Millet Meclisindeki görüşmeleri süresince Komisyonumuzun sözcülüğünü Başkanvekili Şener Battal'ın yapması da kararlaştırılmıştır.

Bu rapor Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere saygıyla sunulur.

Anayasa Komisyonu Başkanı

İstanbul

Muhalifim.

Muammer Aksoy

Afyonkarahisar

A. İhsan Ulubahşi

Diyarbakır

Bahattin Karakoç

Başkanvekili ve Bu Rapor Sözcüsü

Konya

Şener Battal

Burdur

Cemal Aktaş

Erzurum

Çetin Bozkurt

Sözcü

Denizli

Muhalifim.

Adnan Keskin

Çanakkale

Altan Tuna

İstanbul

Muhalifim.

Ferit Gündoğan

Kayseri

Mehmet Gümüşçü

Urfa

Ahmet Melik

(*) Siyasal Parti başkanlarının - dokunulmazlıkları olsun ya da olmasın - Anayasanın ve Siyasi Partiler Kanununun koruduğu Cumhuriyet ilkelerine aykırı söz, yazı ve davranışlarından ötürü, temsil ettikleri partinin kapatılması amacıyla Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya dava açılabilmesi olanağı, Siyasi Partiler Yasasında öngörülmediğinden - Partinin başkanı dahi olsa - bir partilinin söz, yazı, ya da davranışlarından ötürü mensup olduğu partinin kapatılmasına yönelik dava açılabilmesinin o kişiye «Suç niteliğinde bir fiil işlediğinin kesinleşmiş mahkeme kararıyla sabit olması» koşuluna bağlanması, Anayasamızın 57 nci ve 19 ncu maddelerinin amacına (ruhuna) ve 12 nci maddedeki eşitlik ilkesine aykırı düşeceği kanısıyla kanun teklifine muhalifiz.

İstanbul Milletvekili

Muammer Aksoy

Denizli Milletvekili

Adnan Keskin

İstanbul Milletvekili

Ferit Gündoğan

(**) 3 numaralı bentteki karara muhalifim.

İstanbul Milletvekili

Muammer Aksoy

Denizli Milletvekili

Adnan Keskin

İstanbul Milletvekili

Ferit Gündoğan

**CUMHURBAŞKANLIĞINCA BİR DAHA
GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDERİLEN
KANUN**

13 . 7 . 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

Kanun No. : 2112 **Kabul tarihi : 15 . 2 . 1978**

MADDE 1. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğüünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması veya,

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildiriler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukardaki 2 nci bentte sayılanlar dışında kalan parti organı, mercii, kurulu, yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin işlenmesi takdirinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak 2 yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı suç niteliğinde bir fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektilirilmesi ve suç niteliğinde bir fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olan parti üyesinin veya üyelerinin işbu bentte sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılması için Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna başvurur. Fiil, bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olmakla beraber, suç niteliğinde değil ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu bentte öngörülen başvurmayı mahkeme kararına gerek olmaksızın Parti Yasaklamalarını İnceleme Kuruluna yapar.

Kurul, bu başvuru üzerine, delilleri topladıktan sonra Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini veya üyelerini ve varsa vekille-

**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN**

13 . 7 . 1975 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

MADDE 1. — Kanununun 1 nci maddesi Komisyonumuzca aynı kabul edilmiştir.

(Cumhurbaşkanlığınca Bir Daha Görüşülmek Üzere
Geri Gönderilen Kanun)

rini dinler. Gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipler eli ile yapabilir, tanık dinleyebilir ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, bu başvurmayı en çok 60 gün içinde karara bağlar ve kararını Cumhuriyet Başsavcılığına ve ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazı ile bildirir. Kurul, Cumhuriyet Başsavcısının isteğini yerinde görmüş ise, söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarınca, kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak 30 gün içinde karar verilmediği takdirde, söz konusu fiillerin bu bentte belirtilen nitelikte fiiller olduğunun 110 ncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca alınan partiden kesin olarak çıkarma kararları hakkında 56 nci madde hükümleri uygulanmaz. İlgili mahkemeye dava açılması veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasının istenmesi halinde bu bentte yazılı iki yıllık süre kesilir.

B) Yukarıdaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkartılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebep olan parti üyeleri, çıkartma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazı ile bildirilmesinden başlayarak 5 yıl süre ile başka hiçbir siyasi partiye alınmaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bent gereğince kesin olarak çıkartılması halinde, bu kimse- nin işlediği fiil af veya sair suretlerle cezanın ve hukuki neticelerinin ortadan kalkması ile o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelleyen yasaklar da kalkar.

(Anayasa Komisyonunun kabul ettiği metin)

(Cumhurbaşkanlığınca Bir Daha Görüşülmek Üzere
Geri Gönderilen Kanun)

C) Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulunca, yukarıda (A) fıkrası uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan başvurunun yerinde görülmemesi halinde, kurulca alınan karar kesindir.

MADDE 2. — 13 . 7 . 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa aşağıdaki ek geçici maddede eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan işlemler hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 2. — Kanunun 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Kanunun 3 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Kanunun 4 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..